

ACC. N:R. M.10450:1-6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: fil.stud.N.A.Bringéus
Härad: Norra Åsbo Adress: box 316, Örkelljunga
Socken: Örkelljunga Berättat av: f.lantbr.Johan Andersson
Uppteckningsår: 1947 Född år 1869 i L.Lärka, Örkelljunga

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör

- Förhållanden på Lärkesholm s. 1-2.
- Reisekörning s. 2-3.
- Lärkesholmsgårdarna s. 3-6.
- Staffansridning s. 6.
- Annandagsmågning s. 6.
- Midsommarblomster s. 6.
- Vattenlövring s. 6.

Skriv endast på denna sida!

Sagesmannen är en gammal hemmansägare, som städse bott i Lärkesholm. Bredvid jordbruket har han sysslat med handel och tillverkning av slöjdalster. Mycket tillförlitlig.

888

Förhållanden på Lärkesholm. Ett slag fanns det 63 gårdar på Lärkesholm, de flesta på 1/8 mtl. Men nu lägges många ner.

På 1880-talet upphörde naturahushållningen här. Tidigare betaltes arrendet för gårdarna i råg. En del gamla skulle ha av säden. Första onsdagarna i april och oktober skulle arrendet levereras in på Lärkesholms gård. Där tog Johannes Ekelund (farfar till Sam E.) och Bengt Lund på Källstorp emot säden. De var något slags föreståndare. De skulle mäta upp och skriva hur mycket som levererats. Samma dagar sammanträdde direktionen. -Säden som skulle betalas var nog en skäppa på var åtting. Men sen jag började, betalade de i pengar. -Torparna gjorde dagsverken. De skulle göra det när gården fordrade. Men hur många vet jag ej. Det systemet var borta innan jag tillträdde gården. Här var ungefär 10 torpare. --Med jorden var det mycket olika. 5-6 tld. öppen jord på en åtting. Här odlades bara havre och råg. Förr såddes aldrig någon råg på mossjord. Där odlades bara havre. De brände mossarna, men de brände sönder dem. Men sen där kom kalk och köpegödsel blev där säd på dem med. -De samlade små bunkar ljung och torvströ och tände eld på dem och spridde sen ut askan och harvade ner den. Sen såddes säden i askan. De hade mest

kor och körde med.

Här har varit två soldattorp under godset. Norra och Södra Ljunghuset.

Det var infanterister. Det var vid Ljungbyhed de skulle göra möt-
na. De hade en ko på vart torp och kanske en gris. Men soldaten skul-
le ej göra dagsverke. - Roos på Norra Ljunghuset var skraddare. Nu
när soldaterna upphörde blev det vanliga torp. Direktionens hus
var det och de skulle hålla dem.

Arrendet sedan naturahushållet upphörde var 67 kr. på åttingarna,
och på de större något mer. På den tiden var det nock av. - På Lär-
kesholms gård har alltid varit "spektor". Man arrenderade förr på
20 år. Nu ha de bara på fem år.

Reisekörning. Här i Lärkesholm körde de mest till söderslätt. Vi
körde ner till Lund, Malmö, Trälleborg och ända till Ystad. Vi sål-
de på marknaderna och även i byarna. Andra var hemma och tillverka-
de. De som begynte köra gjorde det, de andra blev hemma. De gjorde
mest pumpar, stegar, vattenrännor, m.m. Rännorna var ända till 12 m.
De såldes efter 33 öre alnen. Men för ungefär 50 år sedan slutade
försäljningen av rännorna. Stegarna kostade 25 öre alnen strax jag
började. Sedan 33 öre. - ~~Vi fick utskänkat~~. "surskog" (björk och bok)
och fick hugga sådant så mycket vi ville på godsets ägor. Men det
upphörde för 50 år sedan. Senare ändrades det till tre tvåspännings-
lass. Nu är det ingen ved alls. --Virke till stegar o. dyl. köptes

på andra platser, t.ex. i Slättsjö. -Andra köpte färdiga stegar i Röke s:n. I Röke har de aldrig begynt köra. -Sen jag var med hade vi bara hästar, mest enspännare. --Men sen tog vi och köpte trä i Visslanda och forslade det på järnväg ner till Åkarp. Så for ungt folk från Lärkesholms by ner dit, gärna i februari och var där ett par tre månader. I Åkarp bvar vi ett tag elva tolv stycken Lärkesholmare. Vi bodde på flera ställen. Bl.a. hos Jöran/Andersson, en bror till kyrkoherden i Örkelljunga Burén. Somliga av oss gjorde där nere stegar. Andra körde omkring till gårdarna och sålde. Men sen la de skatter på oss, och då slutade vi allmänt. Men det var bara på framtiden vi tog ner.

Lärkesholmsgårdarna. Från Lärkesholm har det inte emigrerats mycket. Nu är det inte många av de gamla arrendatorerna kvar. Tidigare var det samma släkter som satt på samma gårdar. De var rätt gamla innan de lämnade gårdarna till barnen. Sällan var det därför den äldste som fick ställena. De kom ut, och föräldrarna behöll gärna gårdarna så länge de kunde, och så blev det gärna de yngre som fick överta arrendet. De hade gärna två namn på gårdarna. Lilla Lärka kallades alltid "Jakopa". Sjöhmilt kallades Neilschungs. Men i mina pojkar sade man aldrig t.ex. Lilla Lärka utan alltid Jakopa. Tidigare lämnade de ut spåne på Lärkesholms gård. De fick limblånor. Sen skulle de spinna och lämna det färdigt, så fick de betalt. Det

stöd skrivet i kontrakten.

På N.Nybygget var en som hette Henrik Bengtsson. Han hade en liten smedja. där han tog emot arbeten. -På Pukabygget och Tikebygget harv också varit smedjor. Det var små jordsmedjor, där de bl.a. smidde pumpsmidan.

Ungdomen på Lärkesholm samlades på midsommarafton på logen på Lärkesholms gård. Men någon majstång fanns ej. De dansade mycket och någon spelade på harmonika. De höll på till 2-3 på natten. Men det är över 50 år sedan det slutade. De söp ej då, men förr var där utminuteringsställe även på Lärkesholms gård. Ja, jag tror att de brände där också. -De sålde kannevis med brännvin. Det var i den boningslängan där skogvaktaren nu bor. Arrendatorerna söp där upp sina förtjänster. De som var lafogdar på Lärkesholms gård redde sig. De andra voro alla mycket fattiga. -Men förr var det alltid mycket gott förhållande mellan direktion och arrendatorer.

Lärkesholmarna körde ofta ner till Ljungaskogs marknad med bräder och klädsel, och bytte med dem som kom från slätten med säd. Det var mest bytesaffärer. -Sågarna var i Vångamöllan. I Örabygget var en gammal såg som gick upp och ner. -Vångamöllaren sågade till godset. Direktionen hade någon kvarnsten i möllan och möllaren själv någon.

Kor och får som arrendatorerna ägde släpptes på direktions fä-

ACC. N:R M. 10450:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ladsmark. Härifrån körde vi djuren till Ånhult. Det var en utmark vid Pukabygget och en annan vid Lilla Lärka.

Bönderna skulle alla hålla vissa famnar gården. Det var gamla stengä-
ren med ene överst.

Staffansridning. Det var här brukligt att rida Staffan. Det var annan-
dagsmorgonen. Då skulle pojkarna upp tidigt. ~~innan~~ och rida över rin-
nandes vatten. Vi red gärna till broarna mellan Lilla Lärka och Hallen.
Det var gammal sed. Det var bara för att hästarna skulle trivas bätt-
re. Det skulle vara innan det var ljus.

Annandagsmågning. har jag aldrig varit med om. Men det var brukligt
förr. - När man kom från kyrkan på juldagsmorgonen skulle man skjuta
julasmällar. Men det var bara för dem man skulle ära.

Midsommarblomster. Om midsommaren skulle nie sorters blommor plockas
innan solen gick ner. Men man skulle vara alldeles tyst. Blommorna
hängdes sedan på väggen på boningskängan. Kvasten skulle vara till
att röka folk och kreatur. Den skulle hjälpa mot all sjukdom.

Vattenlövring. och rimfrost rättade de gamle sig mycket efter. I Vånga-
möllan såg de gamle på vattenlövringen och en viss tid därefter skul-
le det regna.